

A THEORETICAL STUDY ON AUTHORITY AND POWER CONCEPTS AT THE CLASSIC ANARCHIST OPINION

**KLASİK ANARŞİST DÜŞÜNCEDE OTORİTE VE GÜÇ KAVRAMLARI
ÜZERİNE TEORİK BİR İNCELEME¹**

Hale Eda AKDURU²

Abstract

Anarchism is a philosophical system stemming from the opinions of William Godwin at the end of the 18th century. The anarchism which was impossible to be named clearly under the political conditions at that era refuses all kinds of authority and supports the idea of 'management by yourself' or 'management by natural tendencies' in a basic view. The authority and power concepts are -because of their important outputs like regulating the system, ending the chaos or the conflicts throughout employees- mainly discussed as a topic together for many times by management researchers recently. As the main assumptions of anarchism claims rejecting authority and taking power from government to give community, there is no significant research on classic anarchism defenders' similar and different opinions specially on authority and power. With this research, first of all the main assumptions of anarchism and managerial authority and power are confessed by a conceptual framework, then the prominent classic anarchist defenders opinions (Godwin, Stirner, Proudhon, Bakunin, Kropotkin) about authority and power are classified according to their similarities and differences. The secondary data scanning method is used and the scientific substructure of the study is supported through literature review and comparative research method.

Keywords: Anarchism, authority, power.

Özet

Anarşizm 18. Yüzyıl sonlarında William Godwin'in görüşleriyle ortaya çıkarılmış bir felsefi bir sistemdir. Dönemin şartlarında adlandırılması mümkün olmamış olan anarşist düşünce sistemi, en basit anlatımla her türlü otoritenin varlığını reddederek, bir tür 'kendi kendine' veya 'doğal eğilimler vasıtasıyla' yönetim uygulamalarında yer edinmiştir. Otorite ve güç kavramları ise bir organizasyonda düzeni sağlama, kaos ve çatışmaları ortadan kaldırma gibi önemli faydaları sebebiyle yönetim araştırmacılarının özellikle son dönemlerde üzerinde titizlikle çalıştığı konulardandır. Anarşist düşüncenin temel varsayımları arasında otoritenin reddedilmesi ve gücün iktidardan halka indirilmesi gibi düşünceler yer almakla birlikte anarşizm akımını ortaya çıkaran klasik anarşistlerin otorite ve güç konusunda benzeştiği ve farklılaştığı noktalara ilişkin literatürde yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada öncelikle anarşizm ile yönetsel anlamda otorite ve güç kavramlarının temel varsayımları ortaya konulmuş, sonrasında ise klasik anarşist düşüncenin temel savunucularının (Godwin, Stirner, Proudhon, Bakunin, Kropotkin) yönetsel otorite ve güç konularındaki düşünceleri birbirleriyle benzer ve farklı yönleri karşılaştırılmak suretiyle incelenerek çalışma tamamlanmıştır. Çalışmamızda ikincil veri tarama yöntemi kullanılmış olup, literatür araştırması ve karşılaştırmalı inceleme yöntemi ile çalışmanın bilimsel alt yapısı desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anarşizm, otorite, güç.

¹ Bu çalışma 3-5 Kasım 2017 Tarihleri arasında Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi evsahipliğinde gerçekleştirilen 1. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doktora Öğr., İstanbul Üniversitesi SBE, Yönetim ve Organizasyon ABD, geceeda@gmail.com.

GİRİŞ

Anarşizm Kavramı

Anarşizm; devleti, hükümeti, özel mülkiyeti, dini ve aileyi kısaca teşkilatlı bütün kurumları bir bela, kötülük ve sömürme aracı olarak gören ve bunların tamamen ortadan kaldırılmasını isteyen bir doktrindir. Başka bir ifadeyle anarşizm; devleti ve her türlü siyasi otoriteyi ortadan kaldırmayı ve yerine bireylerin serbest dayanışmasını kurmayı amaçlayan siyasi bir harekettir (Yücel, 2009:77). Dolayısıyla anarşist düşüncenin temelinde kapitalistleşmeye karşı bir eğilim, örgütlenmenin aşağıdan yukarıya gerçekleşmesi ülküsü yer almaktadır. Bu da siyasal temsiliyet ilkesiyle çatışmaktadır.

Siyasal temsiliyet, tüm bireyleri ya da tüm grupları eşdeğerli çıkar odakları olarak varsaydığından ortaya mikro-siyaset adına kabul edilemez bir durum çıkar. Bu temsiliyet sorunu geleneksel anarşist siyaset felsefesi için de geçerlidir. Tartışıldığı üzere, bir iktidar odağı tarafından temsil edilmeyi anarşistler kabul edemez (Arıcan, 2010:4). Çünkü anarşist düzenin bir gereği olarak bireyler temsil edilmeye gerek duymazlar, temsiliyet aşağıdan yukarıya doğru örgütlenen düzene karşıdır.

Genel anlamıyla anarşizm bütün insan gruplarında görünen otoriteye karşı oluşmuş bir reaksiyon niteliğindedir. Tarih boyunca anarşistlerin genel eğilimleri kendilerini yöneten otoritelere karşı isyan şeklinde gelişmiştir (Walter, 2002:27-28).

Anarşist düşüncede genel anlamıyla ortak dört iddia mevcuttur(Cevizci, 2005:100):

- Bunlardan birincisi insanların devletlerin emirlerine uyma gibi bir ödevleri yoktur. Devlet sahip olduğu otoriteyle edindiği gücü insanları sömürmek ve sürekli bir şekilde baskı altında tutmak için kullanmaktadır.
- İkinci iddia ise insanların eşit bir şekilde özgürce bir toplulukta yaşamaları için bu otoritenin ortadan kaldırılması gerekir. Özgürlük ve eşitlik kavramlarının anarşizmde kullanılma şekli anarşist felsefeyi liberal ve sosyalist geleneklerden ayırır. Çünkü anarşizm için özgürlük ve eşitlik aynı şeyi ifade ederken liberalizm eşitliğin olmadığı bir özgürlük, sosyalizm ise özgürlüğün olmadığı bir eşitlik öngörmektedir(Walter, 2002:29).
- Üçüncü iddia devletsiz bir toplumun mümkün olabileceği yönündedir. Yukarıda da belirtildiği gibi tarih boyunca bunun örnekleri görülmüştür ve tarihte bir kere olan bir şeyin bir kez daha olmaması için hiçbir neden yoktur.
- Dördüncü ve son iddiaya göre ise devletten anarşiye geçiş gerçekçi bir süreç oluşturur (Cevizci, 2005:100).

Otorite Ve Güç Kavramları

Yüzyıllardır hiyerarşik otorite kamu yönetiminin entelektüel temeli olarak görülmüştür. Ayrıca sorumluluk mekanizmasının kurulması için bürokrasiye güç devredilmiştir. Bundan dolayı yönetimlerden etkin yönetim ve sorumluluk mekanizmasının kurulabilmesi için yeni stratejiler oluşturması istenmektedir (Kettl, 2000:494). Bürokrasinin en iyi tek yol anlayışı, her zaman ve mekânda geçerli olabilecek yönetim ilkelerinin belirlenebileceği varsayımına dayanmaktadır. Bu durum bürokrasiyi veya geleneksel kamu yönetimini evrensel yönetim ilkesine götürmektedir. Bürokrasiler, aklın gereğince ortaya çıkan, bilinç ürünü oluşumlardır. İleri derecede ussallığı içselleştiren kurumlar olarak bürokrasiler, kendini meydana getiren öğelerle birlikte çevresine anlam kazandıran yapılardır. Bu bakımdan “uzmanlaşma, bir otorite hiyerarşisi, bir kurallar sistemi ve gayrişahsilik” (Blau ve Meyer, 1987: 9) bu örgütlenmenin dört temel niteliği olmaktadır (Yıldırım, 2009:385).

İşbölümü-otorite-boyun eğme ilişkisi bağlamında hiyerarşi olgusunu yönetimin can damarı olarak kutsayan klasik yaklaşımların geliştirdiği temel paradigma; otorite kavramını sıkı denetime ve katı yaptırımlara bağlı emir verme ve itaat ettirme gücü olarak algılamaktadır (Lukes,1990:644).

Yönetim düşüncesi tarihinde otorite ve güç ilişkileri konusunda fikirler beyan eden en tanınmış isimlerden birisi Weber'dir. Otoriteyi bir inanç çerçevesinde itaat etme şeklinde tanımlayan Weber, bürokrasinin, toplumun genelindeki iktidar yapısı ile ilişkisini otorite kavramı üzerinden kurmaktadır. Bu hususta Weber, öncelikle otorite ile güç kavramını birbirinden ayırmaktadır. Eğer bir kişi, sosyal bir ilişkide, kendi iradesini, başkasının direnmesine rağmen, yerine getirebiliyorsa burada bir güç, söz konusudur. Bu kişi de güce sahip demektir. Otorite ise gücün özel bir durumudur. Bir emir, başkasına itaat görevi yüklüyorsa, bu otoritedir. Otorite "meşruluk" esasına dayanmakta olup meşruluğunda bir "inanç" temeli bulunmaktadır. Bu inanç da, verilen emirlerin doğru olduğunu ve ona itaat edilmesi gerektiğini ifade eder (Albrow, 1970: 39-40).

Otorite altında bulunanların otorite sahibinin emirlerine niçin uydukları, hangi sebeplerden dolayı otorite sahibinin emirlerine boyun eğdikleri, Weber sosyolojisinin ana sorunlarından biridir. Sosyoloğa göre insanlar dört sebepten dolayı otorite sahiplerinin emirlerine boyun eğmektedirler (San, 1971: 66):

- Otorite sahiplerinin verdikleri emirlerin muhtevasının doğru olduğuna inanma,
- Emirlere uymayı görev bilme veya korkma,
- Otorite sahiplerinin emirlerine uymayı alışkanlık haline getirme ve
- Egemen olanın emirlerine uymayı kendi çıkarları için uygun bulma

Weber'e göre tarihsel süreçte ortaya çıkan otorite türleri üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar geleneksel otorite, karizmatik otorite ve yasal-ussal otoritedir. Otoritenin sahip olduğu güç ise otoritenin belirli bir meşruiyet zemininde, yani diğerlerince kabul edilmek kaydıyla diğerlerine hükmedebilme yetkisidir. Weber'in yaklaşımına göre, güç ve otorite ilişkileri tarihsel süreçte toplumun bürokratikleşmesine neden olmuştur (Leblebici, 2008:102).

Güç, başkalarını etkileyebilme yeteneği olarak ifade edilebilir (Greenberg ve Baron, 1997:23). Başka bir anlatımla, bir kimsenin başkalarını kendi isteği doğrultusunda davranışa sevk edebilme yeteneğidir. Güç kavramı ilişkisel bir kavram olup, her zaman kişiler arasındaki ilişkileri ifade etmektedir. Kişinin gücü ancak başkaları ile ilişki kurduğu zaman anlaşılabilir (Koçel, 2005:565).

Güç önemli bir liderlik vasfıdır. Yöneticilerin resmi ve gayri resmi liderlik rollerinde başarılı olabilmeleri için güç kullanmaya ihtiyaçları vardır. Bu yüzden yöneticiler, gücü elde ederek pozisyonu ve kişisel özellikleri çerçevesinde bu gücü kullanmaya gereksinim duyarlar. Güç başarılı bir şekilde kullanılırsa etkisi büyük olur(Schermerhorn vd., 1997:12).

Örgütsel davranışlar güç ilişkilerine göre şekillenmekte ve bütün sosyal ilişkiler bir çeşit güç ilişkisini yansıtmaktadır. Güç türünden ve onu kullandıktan bağımsız olarak her örgütsel etkinliğin arka planında bir tür güç ilişkisini görmek mümkündür. Bu anlamda güç, bireylerin sosyal yaşamda diğer insanları etkilemek için kullandıkları yetenek olarak tanımlanmaktadır. Gücü kullanan kişinin tarzına, çalışanlarla olan iletişim biçimine ve örgüt iklimine göre farklı sınıflandırmalara ayrılan güç konusu, genel anlamda karizmatik, yasal ve geleneksel güç türleri şeklinde alt kategorilere ayrılabilir gibi daha ayrıntılı olarak ödül, zorlayıcı, yasal, karizmatik, uzmanlık ve

bilgi güç türleri şeklinde sınıflandırmalara da tabi tutulmuştur (Aslanargun ve Eriş, 2013:208).

Gücün çeşitli karakteristik özellikleri vardır (Özkalp ve Kirel,2001:106):

- Güç, sosyal bir terim olarak, insanlar arası etkileşimi karakterize eder.
- Güç, kesin ve değiştirilemez değildir. Güç ilişkileri zamana ve bireylere göre değişiklik gösterebilir.
- Güç ve otorite kavramları yakından ilgili görünmekle birlikte, aynı şey değildir. Otorite gücün yasal halidir.

Güç kaynakları yukarıda da belirtildiği üzere güç sahibinin güç temelini nereden aldığını anlatır. Yani kaynaklar, güç temelini nasıl kontrol edildiğini ifade eder. Dört güç kaynağı vardır. Bunlar: bulunulan pozisyon, kişisel özellikler, uzmanlık ve bilgiyi elde etmeye ile bilgiye engel olma konusunda sahip olduğumuz fırsatlardır. Güç temelleri ise güç sahibine gücünü veren şeyin ne olduğunu ifade etmektedir. Eğer bir kişinin güç sahibi olduğunu varsayarsak başkalarının davranışlarını yönlendirmek için neyi kontrol ettiği, o kişi için güç temelidir (Bayrak, 2001:29). Dört güç temeli vardır. Bunlar: zorlayıcı güç, ödüllendirme gücü, ikna edici güç ve bilgi gücü şeklinde sıralanmaktadır (Robbins, 1996:275).

Klasik Anarşizmin Başlıca Savunucularının Otorite Ve Güç Üzerine Görüşleri

Anarşist düşünce akımının ilk savunucuları arasında, William Godwin, Max Stirner, Pierre-Joseph Proudhon, Bakunin ve Peter Kropotkin yer almaktadır. Klasik Anarşizm onların düşüncesi temelinde şekillenmiştir.

W. Godwin (1756-1836)

Godwin "fertlerin kendi vazifelerini gene kendi düşüncelerine göre yerine getirmelerinde mutlak hürriyet sahibi olmaları" tezini savunmaktadır (Songar, 1982:444). Yani bireyler görevlerini gerçekleştirirken özgürlük içerisinde davranabilmelidirler ki böylece hiç kimsenin tesiri altında kalmadan görevin yüklediği sorumlulukları şeffaf şekilde gerçekleştirebileceklerdir.

Godwin'in en şiddetli saldırıları devlete yöneliktir. İster demokrat, ister despotik olsun bütün devletler akla aykırıdır. Oysa insan rasyonel bir varlıktır. Toplum, ihtiyaçlarımızın ürünü olmasına karşın, devlet kötülüklerin ürünüdür. Toplumun dayandığı tek temel, yaptırımları olmayan bağımsız bir ahlaktır (Arvon, 1994:28-31).Hukukun yerine aklın mutlak egemenliğinin geçirilmesi gerektiğini önerir (Tüzen, 2002:116).

M. Stirner (1806-1856)

Max Stirner, *The Ego and Its Own* (Bencillik ve Kişinin Kendisi) isimli eserinde, bireyi her şeyin -devletin, mülkiyet olgusunun, yasaların ve yukarıdan yapılan görevlendirmelerin- üzerinde tutan aşırı bireycilik görüşünü, kısaca egoizmi savunmuştur. Başlattığı akıma daha sonraları "Bireyci Anarşizm" adı verilmiştir (Sırım, 2014:17).

Stirner bireye sınırsız bir yetki verirken bu yetkilerle donatmış olduğu bireyin ancak yaşadığı toplumdan ve diğer otoriter yapılardan bağımsızlığını kazanırsa özgür olacağını savunur (Stirner, 2005: 197). Stirner yaşadığı toplumu otoriter ve birey karşıtı yapısı nedeniyle aynen diğer anarşistler gibi eleştirir ve kendi vizyonuna göre oluşturmaya çalıştığı ortam ancak ve ancak yönetim ve diğer otoriter kurumların ortadan kalkması ile mümkün olur (Woodcock, 2001:101).

Stirner, devleti reddettiği gibi toplumu da reddetmiş ve bütün kurumları bireyin biricik, güçlü ve saygıya layık egosunda yok saymıştır (Woodcock, 1967:370).Hatta gerekirse, otoriter yönetimlerden kurtulmak için güç kullanılabileceğini de belirtmiştir(Tüzen, 2002: 118).

P.- J. Proudhon (1809-1865)

Proudhon 'Mülkiyet Nedir?' (Paris, 1980) adlı eserinde ilk defa kendisini anarşist olarak tanımlayan düşünürdür. Çünkü o, otoriteye dayanan siyasi organizasyonun gönüllü sözleşmeye dayalı toplumsal ve ekonomik organizasyonla yer değiştirmesi gerektiğine inanıyordu (Woodcock, 1967: 373).

Proudhon' göre hangi görüşte olursa olsun, her kim otoriteden söz ediyorsa, aynı zamanda mutlak iktidardan söz ediyor demektir. Oysa "insanın insan tarafından yönetilmesi esarettir." İktidarı tepeden tabana indirmeyi amaçlayan öz yönetimin ilk ve en önemli kuramcısı da Proudhon'dur. Onun ana düşüncesi, öz yönetimi federalizmdir (Arvon,1994:46-48).

Öz-yardım anarşinin oluşturucu bir niteliği değilse anarşinin sadece izin verici bir rol oynadığı süreçler sonucu ortaya çıkmak zorundadır. Bu inşacılığın ikinci bir prensibini yansıtır: eylemlerin belirlendiği anlamlar etkileşim sonucu ortaya çıkar. Fakat bu bir yana devletlerin birbirleriyle karşı karşıya geldikleri ilk durumlarda sadece kendini düşünen kimlik anlayışı sürdürülebilir olabilir. Diğer bir deyişle, izin verici nedensel rolünde bile anarşi etkileşimi ve böylece uygulanabilir diğer sistem kuramlarını da kısıtlayabilir (Wendt,2013:16).

Proudhon, demokratik otoriteyi de reddeder. Halka yalan söyletmenin en kestirme yolu: genel -oydur (Meriç,1993:119).

M. Bakunin (1814-1876)

Bakunin özellikle ferdiyetçiliğin her çeşidini reddetmiş ve anarşizmin sosyal bir doktrin, dolayısıyla da kolektivist sorumlulukları kabule dayanması gerektiğini savunmuştur (Woodcock, 1967:376).

Bakunin için "nerede devlet varsa orda kaçınılmaz olarak tahakküm ve dolayısıyla kölelik vardır. Açık veya kamufle edilmiş köleliğe dayanmayan bir devlet düşünülemez"(Bakunin, 2006: 235). Bakunin'in devlet hakkındaki düşüncesini özetlemek gerekirse ona göre devletlerin dayandığı ilke halkı köleleştirmektir (Bakunin, 2006: 10) çünkü modern devlet askeri bir devlettir ve askeri devlet ise fethedilmemek için fethetmek zorunda olduğunu bilerek daima savaşı öngörür (Bakunin, 2006: 15).

Bakunin'e göre, anarşizmin amaçlarına hem evrimci, hem de devrimci yollara başvurması ile ulaşılabilecektir. Özel mülkiyet kaldırılacak, toplum toprağın ve üretim araçlarının sahibi olacaktır. Sonra bunlar verimli kullanma yükümlülüğü taşıyan sözleşme ile kişilere ve derneklere bırakılacaktır. Yerel dernekler yavaş yavaş birleşecek Avrupa'yı ve sonunda tüm dünyayı kaplayacaktır. Bakunin, devrimci diktatörlükle devletin özde aynı olduğunu belirtir, bu özde; aptal varsayılan çoğunluğun, üstün zekâlı olduğu varsayılan azınlık tarafından yönetilmesidir(Cangızbay, 1987:22).

Ona göre insanın hayvandan farkı isyan ve düşüncede yatmaktadır. Dolayısıyla itaatsizlik insani bir davranıştır (Beyer, 1999: 15). Bakunin'in görüşleri daha sonraki yıllarda radikal işçi eylemlerinin çıkmasına, sendikalizmin doğmasına ve anarşistler tarafından en büyük toplumsal devrim olarak gösterilen İspanya devriminin gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır (Sırım, 2014:175). Dolayısıyla Bakunin'in otoriteye karşı olduğu aşikârdır.

P. Kropotkin (1842-1921)

Peter Kropotkin, anarşistler arasında en yaygın olarak kabul gören ve savunulan “Komünist Anarşizm” in (Anorko-Komünizm) mimarıdır (Sırım, 2014:175).

Kropotkin için devrim ortalığı kasıp kavuran kanlı bir tecrübe olmayacaktır: O ayaklanmayı, isyan eden kişilerin ne yaptıklarının farkında olduğu ve devrimden sonra herhangi bir erk organının kurulmasına izin vermeyen “somut bir olay olarak ele alıyordu” (Woodcock, 2001: 206).

Bununla birlikte “politik radikalizmin en tanınmış temsilcileri” ile aynı görüşte olarak anarşistler, yönetimin işlevinin en aza indirilmesi ve bireysel özgürlüğün tamamen geri kazanılması gerektiğini düşünür (Kropotkin, 2002: 46). Özgür işbirliğine önem verdiği için Kropotkin, yasaları baskıcı bulur. Maddi insanlar ülkesinde kanunlara ihtiyaç yoktur (Meriç, 1993: 314).

(Mutual Aid) Karşılıklı Yardımlaşma adlı kitapta Kropotkin’in savunduğu temel tez toplumların, insanın var olmasından çok önce oluşmuş olan doğal bir süreç olduğudur. Toplumsallık doğal bir süreç olduğu ve insanlar da doğanın bir parçası oldukları için dışarıdan herhangi bir düzenlemeye gerek kalmamaktadır. Diğer bir ifadeyle devlet kurumu gibi insanların neyi yapıp neyi yapmamaları gerektiğini belirten ve uygulamalarını zora dayandıran bir kurum olmaksızın insanlar kendi doğal toplumsallıkları gereği yaşadıkları toplumun faydasına çalışma eğilimindedirler (Uğur, 2010:147).

SONUÇ

Netice itibariyle içerisinde hayat bulduğu dönemin özellikleri içerisinde klasik anarşist düşünce akımının kapitalizme tepki olarak ortaya çıktığı ve savunucularının genel itibariyle ‘yönetimsel otorite’ karşıtı fikirler ortaya koydukları görülmektedir.

Klasik anarşistler gücün bozucu özelliğinden dolayı otoritenin yapısını ele geçirmenin onu daimi kılacağını öne sürerler. Toplumsal otoritenin özgürlüğü yok eden anti-sosyal tepkilere yol açtığı öne sürülmüştür (Woodcock, 1967:378).

Savunucuların otorite ve güç konularındaki fikirlerini öz itibariyle kıyaslarsak;

Godwin ve Proudhon devletin varlığına ve gerekliliğine yönelik oldukça şiddetli eleştirilerde bulunmuş, devletin varlığının otoriteyi destekler nitelikte olmasından dolayı karşı çıkmışlardır. Demokratik veya despotik her türlü otoritenin düşman olduğunu ifade etmişlerdir.

Stirner ise kendisinden önceki anarşist düşünürler gibi otorite ve devlete karşı söylemler ortaya koymakla birlikte, toplumun varlığını da eleştirmiş ve otoritelerden kurtulabilmek için şiddete başvurulabileceğini ortaya atmıştır. Dolayısıyla günümüzde anarşist akımın şiddetle paralel düşünülmesine neden olabilecek eğilimin Stirner’in görüşleri çerçevesinde oluşmaya başladığı söylenebilecektir.

Bakunin’in devlet ve otorite düşmanlığını halkı köleleştirmesi olarak açıklaması ve anarşizmin hedeflerine evrimci ve devrimci yöntemlerle ulaşılabilmesine dair ifadeleri, İspanya devrimine zemin hazırlayarak ve sendikalaşma düşüncesine yönelterek toplumlar açısından bir çığır açmıştır.

Kropotkin ise devlete, topluluklara, kurumlara ve yasal yükümlülüklerle karşı durarak, komünist anarşizmin alt yapısını oluşturan görüşleriyle bilinmektedir. Otoritelerin özgür işbirliği sistemlerini engellediğinden yola çıkarak, devrim yoluyla ortadan kaldırılmasının anarşist düzenin bir gereği olduğunu ifade etmiştir.

Son olarak tarihsel süreç boyunca anarşizm, kapitalizm ve sosyalizm gibi sistemlerin otorite ve güç çatışmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Otorite ve gücün varlığı kimi

düşünce sistemlerinde bir gereklilik olarak kabul edilmiş, kimi düşünce sistemlerinde ise bir tehlike olarak görülmüştür. Dolayısıyla hangi yaklaşım tarafından ele alınırsa alınsın, sistemlerin dengesini bozan kavramların kontrol edilemezliğidir. Otorite ve gücün sınırlarının belirlenememesi veya diğer bir deyişle aşırı/hic kullanımı/kullanılmaması toplumlarda isyan ve uç görüşlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Klasik anarşizm düşüncesi de temellerini sözü edilen otorite ve güc dengesizliklerine karşıt görüşlerden almıştır.

KAYNAKÇA

- ALBROW, M. (1970) **Bureaucracy**, Pall Mall Press, London.
- ASLANARGUN E., ERİŞ H. M. (2013) “Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetiminde Kullandıkları Güç Türleri Ölçeğinin Geliştirilmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), s. 207-220.
- ARVON, H. (1994) **Anarşizm**, Çev: Ahmet Kotil, İletişim Yayınları, İstanbul.
- BAKUNIN, M. A. (2006) **Devlet ve Anarşi**, 1. Basım, Murat Uyurlak (çev.), Agora Kitaplığı Yayınları, İstanbul.
- BAYRAK, S. (2001) “Yönetimde Bir İhmal Konusu Olarak Güç ve Güç Yönetimi II”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6 (1), s. 23-42.
- BEYER, W. (1999) **Marks ve Bakunin Aynı Cephede Mi?** Hans-Jürgen Degen (Ed.), Anarşizmin Bugünü içinde, Neşe Ozan, (çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- BLAU, P., MEYER, M., MARSHALL W. (1987) **Bureaucracy in Modern Society**, Random House, New York.
- CANGIZBAY, K. (1987) **Siyaset Ötesi Toplum**, V Yayınları, Ankara.
- CEVİZCİ, A. (2005) **Paradigma Felsefe Sözlüğü, ‘Anarşizm’**, Paradigma Yayıncılık, İstanbul.
- COŞKUN, S. (1971) **Max Weber’de Hukukun ve Meşru Otoritenin Sosyolojik Analizi**, Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara.
- GREENBERG, J., BARON, R. A. (1997) **Behavior in Organizations**, (6th ed.) Prentice-Hall, Inc., New Jersey.
- KETTL, F. D. (2000) “The Transformation of Governance: Globalization, Devolution And The Role Of Government”, *Public Administration Review*, 60 (6), s. 488-498.
- KROPOTKİN, P. A. (2002) **Anarchist Communism and Its Principles**, Roger N. Baldwin (Ed.), Anarşizm: A Collection of Revolutionary Writings içinde, Dover Yayınevi, New York.
- KOÇEL, T. (2005) **İşletme Yöneticiliği**, 10. Basım, Arıkan Basım Yayım ve Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul.
- LEBLEBİCİ D. N. (2008) “Yönetim Bilimi Açısından Klasik Dönemi Hatırlamaya İlişkin Bir Çalışma”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:21, s. 99-118.
- LUKES, S. (1990) **İktidar ve Otorite**, (çev.) Sabri Tekay, (der.) Tom Bottomore, Robert Nisbet, Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi içinde, Verso Yayınları, Ankara.
- MERİÇ, C. (1993) “Sosyalizm ve Sosyalizm Tarihinde Proudhon”, **İstanbul Üniversitesi 68. S.S.A.M. Konferansı Bildiriler Kitabı**, İstanbul, s.111-132
- ÖZKALP, E., KIREL, Ç. (2001) **Örgütsel davranış**, Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayını, No: 149, Eskişehir.
- ROBBİNS, P. S. (1996) **Organizational Behaviour**, Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- SCHERMERHORN, J. R. ,Jr., HUNT, J. G., OSBORN, R. N. (2000) **Organizational Behaviour**, 7th ed., John Wiley&Sons, Inc., USA.
- SIRIM, V. (2014) “Ahlak Olgusu Karşısında Anarşi Kavramı ve Risale-i Nur’da Anarşi Yaklaşımı”, **Harran Üniversitesi Risale-i Nur ve Tecdid Sempozyumu Bildiriler Kitapçığı**, Şanlıurfa.

- SONGAR, A. (1982) “Psikolojik Açıdan Toplumda Şiddet”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi "Çağdaş Toplumda Şiddet"- Kollokyumu Bildiriler Kitabı**, İstanbul.
- STİRNER, M. (2005) **The Ego And His Own**, 1. Basım, Steven T. Byington (çev.), Dover Yayıncılık, New York.
- TÜZEN, H. (2002) “Mahkûm Edilen Bir Dünya: Anarşizm”, *Düşünen Siyaset*, Sayı:11.
- UĞUR, G. (2010) “Dünden Bugüne Anarşizm ve Anarşizmin Çözmesi Gereken Sorunlar”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), s. 133-158.
- WALTER, N. (2002) **About Anarchism**, 2. Basım, Freedom Yayınları, Londra.
- WENDT, A. E. (2013) “Anarşi Devletler Ne Anlıyorsa Odur: Güç Politikalarının Sosyal İnşası”, *Uluslararası İlişkiler*, 10(39), s.3-43.
- WOODCOCK, G. (1967) “Anarşizm”, *Dini Araştırmalar*, Cilt:7, s.369-376., çev.(Cengiz Çuhadar, Hakan Coşar).
- WOODCOCK, G. (2001) **Anarşizm Bir Düşünce ve Hareketin Tarihi**, 4.Baskı, Alev Türker (çev.), Kaos Yayınları, İstanbul.
- YILDIRIM, M. (2009) “Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), s. 371-392.
- YÜCEL, N. (2009) “Ekoloji – Anarşi Ekseninde Bookchin”, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2 (2), s. 75-86.